

UVOD

Pred nami je nova številka revije *Razprave in gradivo*, ki jo izdaja Inštitut za narodnostna vprašanja in v njej predstavlja rezultate raziskovalnega dela svojih raziskovalcev pa tudi mnogih domačih in tujih sodelavcev.

Revija, ki izhaja že več kot trideset let, si je s svojimi tehtnimi prispevki in bogatim dokumentarnim gradivom pridobila ugledno mesto v slovenski mednarodni znanstveni publicistiki, saj lahko rečemo, da vsaka številka prinaša ne le prerez dela inštituta v nekem obdobju, ampak v veliki meri omogoča vpogled v raziskovalno delo na področju narodnostne problematike pri nas in v širšem evropskem prostoru. Z objavami nekaterih prispevkov in povzetkov v tujih jezikih in z objavami prispevkov tujih avtorjev odpira revija pot našim raziskovalcem tudi v evropski prostor in to prav v času, ko je narodnostna problematika deležna v svetu posebne pozornosti, saj so velike spremembe konec 80-tih in začetku 90-tih let bistveno spremenile razmerja in odnose zlasti v vzhodnoevropskem prostoru in odprla mnoga pereča vprašanja narodnostne identitete tudi v državah, ki se ponašajo z demokratičnimi tradicijami. Prav zato posveča danes po svetu pozornost poglobljeno ukvarjanje s temi vprašanji, kar se kaže na eni strani v oblikovanju in sprejemanju mednarodnih dokumentov, ki naj bi predstavljali norme za zagotavljanje individualnih in kolektivnih manjšinskih pravic in predstavljali okvire za ravnanje in ukrepanje držav na tem področju, na drugi strani pa nastajajo številni mednarodni raziskovalni projekti, ki skušajo poiskati odgovore na vprašanja, ki jih prinašajo spremembe v sodobnem svetu. Tu se odpira dragocena priložnost, da tudi slovenski strokovnjaki s svojim znanjem in izkušnjami sodelujejo tako pri oblikovanju dokumentov, ki naj bi predstavljali okvire za ravnanje na tem področju, kot tudi pri raziskovanju problemov jezikovne in etnične identitete manjšinskih skupnosti in zagotavljanju možnosti za njihovo enakopravno vključevanje v družbeno življenje v svojem okolju.

Zaradi take naravnosti je revija nepogrešljiv pripomoček vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo z narodnostno problematiko, nam, ki delamo v državnih organih, pa so rezultati raziskovalnega dela in zbrano gradivo velika pomoč pri oblikovanju normativnih in praktičnih ukrepov za zagotavljanje ustavnih pravic manjšin v naši državi in za pomoč Slovencev, ki živijo zunaj meja Slovenije.

Revija povzema vsa področja raziskovalnega dela, s katerim se ukvarjajo delavci inštituta in so v njegovi delovni usmeritvi že tradicionalna (položaj Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, teoretični problemi raziskovanja nacionalnega vprašanja itd.), še posebej dragoceni pa so v tem trenutku rezultati tistih raziskav, ki odpirajo nova aktualna področja in nam bodo dale izhodišča za oblikovanje rešitev za probleme, s katerimi se bomo v praksi šele srečali oziroma se že srečujemo.

V Sloveniji smo upravičeno ponosni na visoko raven zaščite manjšinskih skupnosti, vendar nas ti dosežki in laskava priznanja ne smejo uspavati, ampak se moramo zavedati, da je manjšinska skupnost živ organizem, ki živi v dinamičnih družbenih razmerah, zato se njene potrebe in zahteve spreminjajo. Empirične raziskave, ki jih v zadnjih

letih sistematično opravlja inštitut, nam v veliki meri prinašajo odgovore na to, kako normativni in drugi ukrepi učinkujejo v praksi, kaj prinašajo manjšini pa tudi večinskemu prebivalstvu na narodnostno mešanih območjih in ponujajo mnoga izhodišča za nadaljnje ukrepanje. Vedno bolj spoznavamo, da predstavljajo mednarodni dokumenti in ustavne in zakonske norme o varstvu manjšin predvsem trdna jamstva in standarde, v katerih je treba iskati vedno nove rešitve. Nov čas in nove razmere prinašajo nove potrebe in samo skrbno spremljanje teh pojavov lahko zagotovi, da bomo v praktičnem uresničevanju narodnostnih pravic uveljavljali tisto, kar narodnim skupnostim v resnici zagotavlja njihov obstoj, uresničevanje njihovih interesov in potreb in omogoča, da ustavne in druge zaščitne norme niso samo deklaracija, ampak resnična možnost, da se manjšinska skupnost enakopravno vključi v vsa področja življenja večinskega naroda. Rezultati raziskovalnega dela, ki jih prinašajo Razprave in gradivo, so prispevek k uresničevanju take usmeritve.

Peter Winkler
Direktor Urada za narodnosti
vlade Republike Slovenije